

© Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Sva prava pridržana. Dopuštenje za ponovno objavljivanje ovog sažetka dano je isključivo u svrhu uključivanja u HUDOC bazu podataka Suda.

© Office of the Representative of the Republic of Croatia before the European Court of Human Rights. All rights reserved. Permission to re-publish this summary has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

© Bureau de l'Agent de la République de Croatie devant la Cour européenne des droits de l'homme. Tous droits réservés. L'autorisation de republier ce résumé a été accordée dans le seul but de son inclusion dans la base de données HUDOC de la Cour.

SAŽETAK PRESUDE

HUBERT NOWAK PROTIV POLJSKE PRESUDA VIJEĆA OD 16. VELJAČE 2023. ZAHTJEV BR. 57916/16

*Propust poljskih vlasti da provedu učinkovitu istragu
uzrokovao povredu postupovnog aspekta članka 2. Konvencije*

ČINJENICE

Podnositelj zahtjeva sudjelovao je u prometnoj nesreći, u kojoj se sa svojim automobilom zabio u električni stup. Od siline sudara stup se prelomio, ostavljajući električni kabel da visi iznad automobila. Zbog opasnosti od strujnog udara, hitne službe koje su odmah pristigle na mjesto događaja morale su pričekati inženjera kako bi prekinuo dovod struje zbog čega je podnositelj zahtjeva ostao zarobljen u olupini automobila dodatnih 35 minuta bez da mu je pružena medicinska pomoć. Nakon što je otklonjena opasnost od strujnog udara, liječnik hitne službe A.M., tri puta je pregledao podnositelja kroz razbijeni prozor automobila i utvrdio da podnositelj nema puls, ne reagira na svjetlo i ne diše, te je obavijestio vatrogasce i policiju da je podnositelj mrtav. Nakon toga kola hitne pomoći otišla su s mjesta nesreće, a A.M. je ostao s policajcima i vatrogascima koji su se pripremali za izvlačenje tijela iz vozila i provođenje očevida, iščekujući dolazak javnog tužitelja. U tom vremenu, policajac koji je pristupio olupini vozila radi pronalaska dokumenata podnositelja, primijetio je da podnositelj pomiče usne i oči te je odmah naredio vatrogascima da ga izvuku iz vozila. Podnositelj je potom izvučen iz automobila, no tek sat i pol nakon nesreće, nakon čega mu je pružena prva pomoć te je odvezen u bolnicu po povratku kola hitne pomoći na mjesto nesreće. U bolnici je podnositelj proveo mjesec dana u komi, pretrpjevši teško oštećenje mozga, te je ostao trajni invalid čije stanje zahtjeva stalnu njegu s vrlo ograničenom sposobnošću za neovisan i samostalan život. Slijedom navedenog, okružni tužitelj donio je odluku o provođenju istrage o načinu na koji je podnositelju zahtjeva pružena pomoć na mjestu nesreće. Istraga je ukupno 5 puta obustavljena zbog manjka dokaza odnosno vještačenja koja su bila nepotpuna, nejasna i puna kontradikcija. Konačno, podnositelj je podnio dopunsku optužnicu, a nadležni sud naložio je provođenje

novog medicinskog vještačenja po Institutu za forenzička istraživanja Sveučilišta Jagiellonian u Krakovu, u kojem je utvrđeno da A.M. nije postupio ispravno time što je podnositelja proglasio mrtvim bez da ga je propisno pregledao. Slijedom navedenog, A.M. je osuđen na uvjetnu kaznu zatvora u trajanju od 6 mjeseci zbog izlaganja podnositelja zahtjeva neposrednoj opasnosti. No, povodom žalbe A.M.-a, regionalni sud ukinuo je pobijanu presudu i obustavio postupak jer je proteklo 10 godina od počinjenja kaznenog djela i nastupila je zastara kaznenog progona. Pored kaznenog postupka protiv A.M.-a vođen je i stegovni postupak koji je obustavljen, dok je građanska parnica radi naknade pretrpljene štete još uvijek bila u tijeku u trenutku donošenja presude ESLJP-a.

PRIGOVORI

Pozivajući se na članak 2. Konvencije, podnositelj je pred ESLJP-om prigovorio da su poljske vlasti propustile zaštititi njegovo pravo na život i provesti učinkovitu i temeljitu istragu njegove tvrdnje da je nesavjesno liječen.

OCJENA ESLJP-a

Primjenjivost i dopuštenost

Sukladno utvrđenoj praksi ESLJP-a, članak 2. Konvencije može biti primjenjiv čak i kada osoba čije je pravo na život navodno povrijeđeno nije preminula ako je bila žrtva aktivnosti ili postupanja, izvršenog od strane privatnog ili javnog subjekta, koje je dovelo njezin život u stvarnu ili neizbježnu opasnost te je ona pretrpjela po život opasne ozljede, iako je na kraju preživjela (*Makaratzis protiv Grčke* [VV], br. 50385/99, stavak 55., ECHR 2004-XI).

U svjetlu prethodno iznesenih činjeničnih utvrđenja, da je podnositelj stradao u prometnoj nesreći, nakon koje ga je liječnik hitne službe pogrešno proglasio mrtvim, te da je naknadno prevezen u bolnicu gdje je mjesec dana proveo u komi, zadobivši teške tjelesne ozljede i zbog kojih je ostao trajni invalid, ESLJP je utvrdio da je život podnositelja bio u stvarnoj i neposrednoj opasnosti te da je članak 2. Konvencije u predmetu primjenjiv.

Osnovanost

Materijalni aspekt članka 2.

Kada je riječ o nesavjesnom liječenju, pozitivne obveze koje proizlaze iz materijalnog aspekta članka 2. Konvencije ograničene su na reguliranje, to jest uspostavu učinkovitog zakonodavnog okvira kojim se bolnice, bilo privatne ili javne, obvezuju usvojiti odgovarajuće mjere za zaštitu života pacijenata (*Calvelli i Ciglio protiv Italije* [VV], br. 32967/96, stavak 49., ECHR 2002-I). Stoga, čak i u situacijama u kojima bi se utvrdilo da je došlo do nesavjesnog liječenja, ESLJP će povredu materijalnog aspekta članka 2. Konvencije utvrditi samo ako primjenjivi

zakonodavni okvir nije uspio osigurati odgovarajuću zaštitu života pacijenata (*Kudra protiv Hrvatske*, br. 13904/07, stavak 102., 18. prosinca 2012.). Iznimno, propusti vlasti u kontekstu javnih zdravstvenih politika (detaljno opisani u *Lopes de Sousa Fernandes protiv Portugala* [VV]¹, br. 56080/13, stavci 191.-196., 19. prosinca 2017.), mogu dovesti do odgovornosti države ugovornice na temelju materijalnog aspekta članka 2. Konvencije kada se dokaže da su vlasti ugrozile život pojedinca uskraćivanjem zdravstvene zaštite koju su se obvezale staviti na raspolaganje stanovništvu općenito.²

U svjetlu istaknutih općih načela, ESLJP nije mogao utvrditi da je u predmetu podnositelja bila riječ o namjernom uskraćivanju zdravstvene zaštite jer čak i pod pretpostavkom da je podnositelj zahtjeva dobio manjkavo, neodgovarajuće ili odgođeno liječenje, ne može se zaključiti da su hitne službe to počinile svjesno i s namjerom da dovedu njegov život u opasnost, uskraćujući mu pristup hitnom liječenju nužnom za spašavanje njegova života (*a contrario*, *Şentürk i Bekir Şentürk protiv Turske*, br. 13423/09, stavak 104., ECHR 2013). Navedeno nije tvrdio čak ni sam podnositelj. Naime, iako je A.M. pogrešno utvrdio smrt podnositelja, pregledavši ga na način za koji je kazneni sud u konačnici utvrdio da je bio pogrešan, nakon što je uočena njegova greška, pozvana je hitna pomoć, a podnositelj je izvađen iz olupine automobila te je prevezen u bolnicu gdje mu je pružena daljnja liječnička pomoć.

Posljedično, ESLJP je u predmetu podnositelja, u kontekstu eventualne povrede materijalnog aspekta članka 2. Konvencije, morao utvrditi je li Poljska uspostavila odgovarajući zakonodavni okvir kojim se hitne službe i bolnice obvezuje na usvajanje odgovarajućih mjera za spašavanje života pacijenata. U tom smislu, ESLJP je utvrdio da podnositelj zahtjeva nije prigovorio ni zbog kakve sustavne ili strukturalne nepravilnosti u hitnim službama za koju su vlasti trebale znati i koja je rezultirala uskraćivanjem odgovarajuće prve pomoći (*Asiye Genç protiv Turske*³, br. 24109/07, stavak 97., 27. siječnja 2015.).

S obzirom na prethodno navedeno, ESLJP je smatrao da poljski regulatorni okvir nema nikakve nedostatke u pogledu obveze države da zaštiti pravo na život podnositelja zahtjeva te da stoga nije došlo do povrede članka 2. Konvencije u njegovom materijalnom aspektu.

Postupovni aspekt članka 2.

S druge strane, kada je riječ o obvezama koje proizlaze iz postupovnog aspekta članka 2. Konvencije, od država ugovornica zahtijeva se da uspostave neovisan i djelotvoran pravosudni sustav kako bi se mogao utvrditi uzrok smrti pacijenta, odnosno po život opasnih ozljeda, a o

¹ Sažetak presude dostupan je i na [hrvatskom jeziku](#).

² Da bi u tom slučaju postojala odgovornost države, moraju se kumulativno ispuniti sljedeći kriteriji: (i) djela i propusti pružatelja zdravstvene skrbi moraju prelaziti puku liječničku pogrešku ili nemar, u smislu da su zdravstveni djelatnici, suprotno svojim profesionalnim obvezama, uskratili hitnu medicinsku pomoć pacijentu unatoč tome što su bili potpuno svjesni da je život osobe ugrožen ako se takva pomoć uskrati; (ii) nepravilnost mora biti sustavna ili strukturalna kako bi se mogla pripisati državnim vlastima; (iii) mora postojati veza između te nepravilnosti i štete koju je pacijent pretrpio; i (iv) nepravilnost mora biti posljedica propusta države da ispuni svoju obvezu pružanja regulatornog okvira u gore navedenom širem smislu.

³ Sažetak presude dostupan je na [hrvatskom jeziku](#).

kojem pacijentu su skrbili zdravstveni djelatnici, u javnom ili privatnom sektoru, te kako bi se utvrdila odgovornost za učinjeno (*Šilih protiv Slovenije* [VV], br. 71463/01, stavak 192., 9. travnja 2009.). S tim u vezi, ESLJP je naglasio da ako povreda prava na život ili tjelesni integritet nije namjerno izazvana, pozitivna obveza uspostavljanja djelotvornog pravosudnog sustava, bit će ispunjena ako taj sustav žrtvama omogućuje posezanje za pravnim sredstvima pred građanskim sudovima, omogućavajući im da ishode utvrđenje odgovornosti i primjereno građanskopravno obeštećenje. Mogu se propisati i stegovne mjere, a tek iznimno, u izvanrednim okolnostima, u kojima je nemar pružatelja zdravstvenih usluga prešao granice puke prosudbe ili nepažnje, bit će potrebno provođenje kaznene istrage kako bi se zadovoljio postupovni zahtjev iz članka 2. Konvencije (*Calvelli i Ciglio protiv Italije* [VV], br. 32967/96, stavak 51., ECHR 2002-I).

Kada je u pitanju nesavjesno liječenje uloga ESLJP-a je ocijeniti je li u konkretnim okolnostima pravosudni sustav u cjelini pružio odgovarajući odgovor na nesavjesno liječenje. U situaciji poput podnositeljeve, kojem su na raspolaganju bila dostupna različita građanskopravna i kaznenopravna sredstva, ESLJP će razmotriti jesu li dostupna pravna sredstva zajednički, *de jure i de facto*, predstavljala pravna sredstva kojima se mogu utvrditi činjenice i odgovornost onih koji su pogriješili, te omogućiti odgovarajuće obeštećenje žrtvi. Postoje različiti načini za osiguravanje konvencijskih prava, a čak i ako država nije primijenila jednu određenu mjeru predviđenu nacionalnim pravom, ona je i dalje svoju pozitivnu obvezu mogla ispuniti na drugi način (*Lopes de Sousa Fernandes protiv Portugala* [VV], br. 56080/13, stavak 216., 19. prosinca 2017.).

Pritom, da bi istraga bila učinkovita u smislu članka 2. Konvencije, ona mora zadovoljiti određene kriterije koji, razmatrani zajedno, omogućuju učinkovitost istrage, a koji nužno uključuju: i) temeljitost istrage, ii) brzinu istrage i iii) neovisnost istrage (*Nicolae Virgiliu Tănase protiv Rumunjske* [VV], br. 41720/13, stavci 166.-168., 25. lipnja 2019.).

Slijedom navedenog, ESLJP je prvo analizirao kazneni postupak te je utvrdio da iako je predmetni postupak započeo praktički odmah nakon što se dogodila nesreća, dolaskom javnog tužitelja, završio je na način da je nastupila zastara kaznenog progona. ESLJP je prihvatio da je predmet podnositelja bio složen i da je zahtijevao donošenje ocjene primjerenosti postupanja hitnih službi, oko čega su postojala različita i suprotstavljena mišljenja vještaka koji su sudjelovali u postupku; no navedeno ne opravdava činjenicu da je kazneni postupak trajao 10 godina, od čega 6 nakon što je podnositelj zahtjeva podnio dopunsku optužnicu, te da je završen obustavom postupka zbog zastare. Zbog navedenog, podnositelj zahtjeva i njegova obitelj, koji su aktivno sudjelovali u postupku, doživjeli su da prvostupanjska osuđujuća presuda protiv A.M.-a bude poništena jednostavno zato jer je kazneni postupak trajao predugo.

Također, analizirajući parnični postupak za naknadu štete, ESLJP je utvrdio da isti traje gotovo trinaest godina te da u trenutku donošenja presude ESLJP-a još uvijek nije bila donesena presuda ni na prvom stupnju, dok je stegovni postupak protiv liječnika A.M. također obustavljen.

Navedena utvrđenja bila su dostatna ESLJP-u da zaključi kako relevantni mehanizmi poljskog pravnog sustava, sagledani u cjelini, u praksi nisu osigurali učinkovitu i brzu reakciju od strane državnih vlasti u skladu s obvezama države prema članku 2. Konvencije.

Slijedom navedenog, ESLJP je utvrdio da je došlo do povrede članka 2. Konvencije u njegovom postupovnom aspektu.

PRAVEDNA NAKNADA

26.000 EUR na ime neimovinske štete